

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Čopova 1 Del. zbornica —
Tel. št.: 35-29 — Pošt. če-
kovni račun št. 17.548 —
NAROČNINA: Za
člane ZZD 2 din mesečno,
za druge naročnike 3 din
mesečno. LIST IZHAJA
V SAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA, 25. MARCA 1939.

ŠTEV. 13.

Naša gesla so postala zmagovita

Priznamo. Kaj bi tajili! Ko smo pred tremi leti vstali, da izpopolnimo zevajočo vrzel v členu organiziranega naroda, smo vedeli, da nas kliče duh tega naroda in čas. Vedeli smo, da mora biti naša pot načelno premočrtna. Poznali smo nepremakljive svetovnonazorne temelje, za katere nikoli ni mogoče mešetariti. Imeli smo močno voljo graditi po smernicah Cerkve, čuvarja temeljev. Tako je bila začrtana smer, ki je črto naredila čez vsa delavska socialna gibanja v naši domovini. V njihovem vrstnem redu zadnji smo vstali proti njim z udarno silo reformatorjev. Naš pojav je nosil na sebi vse znake revolucionarjev, ki hočejo na ruševinah zgrešene preteklosti graditi povse novo, lepšo dobo.

Kako?!

Težko vprašanje. Še težji odgovor. Danes vemo. Če pšenično žrno vseješ, zraste bilka, požene klas in rodi. Vsadiš jabolčno pečko, drevo zraste, s koreninami se zemlje oprime, cvete in rodi. Če seješ pokret duha, požene klico, raste, prostor osvaja in zmaguje. Zdrav duh, prava misel išče okrog sebe, tipa za razmerami in pritegne kakor magnet nase, kar se more z zdravim duhom združiti. Drugače še lahko rečemo takole: V zares načelnem pokretu miselnost sama iz sebe primerno razmeram določa taktiko in formo. Nikoli se ne pusti vezati na nobeno obliko in jo pohodi, če ji je na poti.

Tako je rasel naš pokret iz temeljnih načel. Ta mu določajo taktiko, ta mu krojijo formo. Drugi so sprejeli razredno bojno taktiko, drugi so v svojem organizacijskem prizadevanju oblekli formo liberalnega demokratizma. Kako strašilo je stalo pred temi pokreti: Razred in demokracija! Čeprav sta postala samo beseda, njihče ni smel neopljuvan preko teh gesel. Nihče ni upal zlomiti teh okov.

Zlomili smo jih mi. Drzno, v obraz smo povedali, da »demokracija« še ni demokracija in da razred ni stan. Naše gibanje je pričelo dobivati svojo lastno obliko in svojo taktiko.

Priznamo. Ko smo začeli, smo mislili, da je v nasprotnih vrstah vsaj zdrava forma. Bili smo kakor apostoli. Nosilci novega zakona in svečeniki nove daritve so še vedno hodili v judovski tempelj in pristostvovali starozakonskim žgalnim daritvam. Niso vedeli, da je liberalizem zgradil svoj tempelj in vanj postavil »demokracijo« za boginjo. Toda med apostoli nosilci novega veka in med judovskimi žgalnimi daritvami je bilo notranje nasprotstvo, ki je obe smeri nujno tiralo narazen. Nujno nasprotje je tudi med našim občestvenim in svetovno nazorno vezanim gibanjem in med liberalno boginjo »demokracijo«. Čas je ustvaril spoznanje, da smo tega malika zavrgli.

Pred dobrimi leti nas pravzaprav še ni bilo nikjer. S posmehom nas je sprejela javnost in šla — preko nas. Toda gorčično zrno je rastle, se je vkoreninilo. Pokret je postal veliko drevo. Dvojne uspehe žanje. Duhovne, ker smo že v širokih plasteh prodrli s svojo miselnostjo, da so sprejele naše osnove, taktiko in formo. Naša gesla so nad starim postala zmagovita. Potisnili smo nasprotnike v brezupno obrambo in mi sami smo neprestano vedno jačji v napadu. Razsul nasprotnih je pred vrati.

Delavstvo pridobiva na svojem ugledu, moči in vplivu. Njegove razkropljene vrste ustvarjajo močno enoto. Enoten stan govori brez sovraštva o svojih nedotakljivih pravicah. Zahteva po materialnih dobrinah dobiva drug zvok in drugačen odmev.

Z našim pokretom gre stan po tolikih letih brezplodnih trenj lepši bodočnosti nasproti.

Če je Mahnič zapisal, da ideje preoblikujejo vekom lica, smelo rečemo mi, da je idejno močna ZZD tista, ki pri nas preoblikuje v njegovo korist delavski stan.

Borilka z Bogom

Naša slovenska mati je to. Nikoli ji običajno pot ni bila posuta s cvetjem. Še kolikor ga je bilo, je skrivala pod zunanjo lepoto in privlačnostjo, trnje, ki rani do krvi.

V revščini in preprostosti so rastle in se razcvetale same v polnost življenja, da ga v ljubezni in žrtvah dajo zopet svojim otrokom.

Zemlja jim je bila skopa, revna. Blagoslov za časnost je bil skromen. Ob zaskrbljenem možu so ugibale in delale za bodočnost, neprestano breznehanja. Zakaj vsega je bilo malo že koj na početku, še veliko bolj pa z rastočo družino. Iz nič je bilo treba ustvarjati možnost življenja tistim, ki jim je življenje dala. Otroci so rastle, rastle so zahteve. Z obema rokama bi dajala, z obema rokama, z obema rokama je zanje grabila v — prazno in delala čudeže.

V njej sami je bilo ob vsej revščini nakopičenega bogastva. V njej je bila ljubezen, ki se je za svoje borila do smrti za zmago. In kjer sicer ni bilo ničesar, je mati iskala in našla blagoslov tudi za časnost za svoje otroke. Borila se je v veliki veri z Bogom za svoj rod, za njihovo telesno življenje, za srečo na zemlji, za lepšo bodočnost.

Borila se je z Bogom in je zmagala. Z zaupanjem kakor ona Boga se je nebogljenca deca oklepala nje. Rasli so otroci ob njej in zrasli v njeno veselje

in ponos v mlade fante, brhka dekleta, v dobre žene, v poštene može.

Mati se je v borbi sključila. Njena lica vsa splahnela, telo je trohnelo, roke so se skrčile, samo oči so ji ostale, velike svetle oči, v katerih živi en sam živi plamen skrbi in ljubezni. Vsa je kakor z večnostjo prežeta. Vsa je tja namerjena. Ob blagoslovu zemlje, ob časni sreči, ki jo je otrokom priborila, ji misli tudi zanje sedaj odhajajo le tja, kjer je za vse življenje brez nehanja, kjer je sreča brez prevar.

Njena duša se zato ob dolgih urah ob šepetu ustnic zanje z Bogom pogovarja in ga radi njih ne izpusti. Vedeti hoče, da je ob Njem njej in njim določen delež dedičev kraljestva božjega, priboriti hoče neminljivo srečo.

K Bogu vpije dokler je ne usliši, dokler ne zmaga v neenaki borbi proti svetu in proti neskončni večnosti uboga, trpeča, revna nebogljenca mati in njena velika ljubezen.

Za ta in za drugi svet se je za nas borila za čas in za večnost naša dobra mati z Bogom za njegov blagoslov. Za doseženo časno srečo in za veliko upanje v svetlo neskončno večnost gre prečesto, skoro vedno zate naša prva zahvala njej — naši materi — borilki z Bogom.

Posvečujemo materinski dan!

Glavni krivec komunizem

Češkoslovaške republike ni več, nič več tudi ni češko-slovaške-ukrajinske države! Čez noč takorekoč je izginila pred našimi očmi. Razdejale so jo notranje razprtije, uničila jo je tuja premoč in lastna zgrešena pota.

Za nas, ki ne vpijemo o panslavizmu, o katerem so se zadnje čase kakor za zabavo poigravali naši domači marksisti v navzkrižju s svojim internacionalizmom, ampak po svojem narodnem čustvovanju doživljamo s srcem in dušo zavest pripadnosti k veliki slovanski skupnosti, je bil propad samostojnosti bratske države težek udarec.

Ob takem udarcu se mora misleč človek takoj zamisliti in razbrati vzroke, ki so ga povzročili. Toda za nas je to važno, prav posebno važno radi nekaterih značilnih naših podobnih prilik. Treba je, da se ob izkustvih vsaj zase nekaj naučimo.

Mislimo, da je bila za usodni razvoj bratske države odločilna in da je zanj tudi odgovorna marksistična internacionala.

Ne bo mogoče utajiti, da je bila bivša češkoslovaška država skoro do zadnjega zatočišče in središče komunistične propagande za vse evropske države.

Nam se je često stavilo za vzgled prav urejene demokratične države prav Češko-slovaško, kjer komunizma nihče ne preganja. Toda nihče ni pomislil, da komunizem, ki je zlo sam po sebi, na svobodi brez podtalne akcije v temeljih razjeda odporne sile naroda in ga tira v propast.

Kakor strup se je zajedel v narodni organizem in slabil moralno in fizično silo celote. Brezbožje je dobilo z njim

vajeti v roke in je tiralo celoto v propast. Brezbožje je podpiralo doma, kar je bilo gnilega, hvalilo v tujini kar je bilo zgrešenega. Po odločujočih činiteljih je morala skupnost v tabor razkrajajočih in razpadajočih smeri in je v tem taboru zaradi posebnih zunanjih prilik prva sama razpadla.

Izigravana gesla so vrgla nanjo temno senco. Prazne fraze so jo tirale v določen smrtonosen ideološki tok. Privrženost boljševiškim grozotam ji je jemala simpatije treznih in prevdarnih. Reakcija je mudila v nepošteni borbi neko navidezno utemeljenost.

Reakcija je zato z velikim truščem

prešla v napad in začela zmagovati.

Boljševizem je najprej slepil in varal, našteval kanone, gradil utrdbe, ladje, zrakoplove, tanke v ogromnih množinah, a nikogar prav za prav ni več imel, ki bi ga postavil h kanonom, h krmilu, k volanu. Razdejal je bil človeka. Zanesljivih med njimi ni bilo več. Procesi za procesi so to potrjevali.

Ko je tako reakcija ob tej boljševiški razdrtiji vstala, ni bilo nikogar, ki bi jo še mogel zadržati. Češko-slovaška se je v strašnem razočaranju naenkrat znašla sredi bolnih prijateljev, ki ji po

(Nadaljevanje na 2. str. spodaj!)

Z zadnjega zborovanja Zveze polj. delavstva v Murski Soboti. Spodaj v levem kotu vidimo med udeleženci-odličniki ministra gosp. Snoja, poleg njega levo predsednika naše Zveze Združenih Delavcev.

Govor narod. poslanca Rudolfa Smersuja o socialni politiki

Gospodje narodni poslanci!

V to visoko skupščino sem prišel kot zastopnik delavcev in nameščencev in kot tak hočem podati nekaj pripomb k preračunu ministra socialne politike in narodnega zdravlja, ki zadeva socialno politiko.

Naša država je agrarna država ter je poljedelski stan v naši državi najštevilnejši. Takoj za tem pa je najštevilnejši delavski stan, ki postaja vedno važnejši. Z rastočo industrijo stalno raste število delavstva. Z naraščanjem delavstva pa postajajo vedno bolj pereči mnogi socialni politični problemi.

Zato je naši državi nujno potrebna pametna socialna politika, ki bo sposobna zadovoljiti delavske mase, ki bo ustvarila pravilne odnose med delom in kapitalom, ki bo zavarovala naši državi socialni mir in dala vsem državljanom socialno enakopravnost.

Sodobna socialna politika ima namen pomagati tistim slojem, ki so pomoči potrebni in jih zavarovati pred krivicami in nasilji kapitalizma. S pametno socialno politiko bomo najlažje preprečili vsako delovanje komunizma, ki ima tla le tam, kjer so splošne socialne in gospodarske razmere krivične.

V naši državi lahko zasledimo dve dobi socialno-političnega delovanja. Prva doba je bila takoj po svetovni vojni.

Po svetovni vojni so hitele vse države — pod vplivom novodobnih, dostikrat zelo revolucionarnih gesel, da store razne ukrepe na polju socialne politike. Tudi v naši državi se je pristopilo k reševanju socialno-političnih vprašanj. Vse to pa se je delalo s tako naglico, s tako majhno premišljenostjo, s tako majhnim poznavanjem problemov in naših razmer in s takim kopiranjem tujih vzrokov, da se je že takoj v začetku napravilo nebroj nepopravljenih napak.

Pri nas so torej vse preveč kopirali inozemske vzore. To pa za naše razmere ni bilo primerno. Treba bi torej bilo voditi pri nas tako socialno politiko, ki bi bila v skladu z našimi posebnimi razmerami.

Mi bi sicer mogli najti mnogo pobud in kašipotov, kako naj se to ali drugo vprašanje reši (n. pr. zaščita in zavarovanje delavcev, kolonizacija, izseljevanje, službeno razmerje, vajeniško vprašanje itd.) Toda te pobude bi morali uresničiti tako, da bi odgovarjale našim razmeram. Prav je, da se danes to ugotovi in podčrta. Tej prvi dobi sledi daljše razdobje popolne socialno-politične neaktivnosti.

Nova doba za razvoj naše socialne zakonodaje pa se je pričela pod ministromvanjem sedanjega predsednika vlade dr. Dragiša Cvetkovića. Moram povdariti, da so se v tej dobi rešila tako vprašanja iz področja socialne politike, kakršnih niso rešile niti mnoge zapadne evropske države. Bivši minister socialne politike in sedanji predsednik vlade g. Dragiša Cvetkovič je uvrstil našo državo s svojim vztrajnim delom med najnaprednejše evropske države.

Nismo dobili v zadnjih letih samo novih in popolnejših socialno-političnih zakonov, ampak — kar je treba posebej omeniti — je to, da je v teh zakonih tudi nov duh in da so v teh zakonih tudi znamenja novega časa. Dočim se popreje država ni mnogo zanimala za socialne in gospodarske odnose, za odnose med delom in kapitalom, je sedaj državna intervencija vedno popolnejša. Na teh temeljih bo treba delati dalje na način, ki je našim razmeram najbolj primeren.

Dovolite mi, gospodje narodni poslanci, da vržem sedaj bežen pogled na posamezne socialno-politične probleme in pri tem

(Nadaljevanje s 1. str.)

magati mogli niso. Kakor hroma je bila Rusija, brezgibna Francija. Mrtva je bila obluba zvestobe in medsebojne pomoči. »Veliki« državniki so le še deklarirali o svobodi narodov. Včeraj pa je ta svoboda umrla.

Živo se zavedamo žalostne nesloge slovanskih narodov v Češko-slovaško-ukrajinski državi. Vemo prav ceniti tudi silno premoč 80 - milijonskega nemškega naroda. Toda, da ni komunizem pri Češki in pri zavezniških dokončal svoje usodne vloge tako temeljito, kakor jo je, bi Češko-slovaško-ukrajinska država danes še bila.

Samo par bežnih misli smo tu mi-mogrede vrgli na papir, pa že te dokazujuje, da je komunizem prokletstvo za Slovane. Nad nami se je najbolj maščeval, ker smo ga najbolj gojili.

Ob strašnem udarcu, ki ga tako doživljajo bratski slovanski narodi, nam prihaja iz srca samo en vzklid: Proklet bodi komunizem!

ugotovim, kaj je bilo že storjenega in kaj bo treba še storiti.

SOCIALNO ZAVAROVANJE

Ob zedinjenju je vladala pri nas glede socialnega zavarovanja prava zmešnjava in vsako pravno področje je imelo svoja določila glede zavarovanja. Takoj pa se je pojavila tendenca, da se ta določila izenačijo in združijo. Vse to se pa v celoti ni posrečilo, ker so se razvile tri panoge zavarovanja, namreč delavsko, nameščen-sko in rudarsko zavarovanje.

Delavsko zavarovanje obsega sedaj zavarovanje za bolezen, nezgode, starost, onemoglost in smrt. To zavarovanje je uredil enotno za vso državo zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922. Ta zakon je v glavnem ostal nespremenjen do danes. Izpremenjen je bil le v določbah glede porodnih dajatev z zakonom z dne 5. decembra 1931. Večkrat so se menjale prispevne tarife in spreminjale so se tudi določbe o nevarnostni lestvici. Najvažnejšo spopolnitev pa je dosegel ta zakon z uredbo z dne 17. marca 1937, ko je bilo uveljavljeno zavarovanje za starost, onemoglost in smrt, ki je bilo izpopolnjeno s pravilniki o prostovoljnem višjem zavarovanju delavcev za onemoglost, starost in smrt ter o ustanovitvi in uporabi dopolnega sklada za onemoglost in starost.

Načrt finančnega zakona prinaša nekaj pooblastil in nekaj določil glede socialnega zavarovanja. Naj navedem tukaj § 71 točka 1 predloga finančnega zakona za l. 1939-40, ki ukinja subvencijo po § 136 Zakona o zavarovanju delavcev. To je stara praksa v naši državi, s katero pa naj bi se končno vendarle enkrat prenehalo. Po § 136 zakona o zavarovanju delavcev je določena za delno pokritje upravnih stroškov državna subvencija v najmanjšem znesku 1 milijon Din letno za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, ter Din 1 milijon letno za zavarovanje za nezgode. Osrednji urad za zavarovanje delavcev je prejel to subvencijo v popolnem po zakonu priznanem znesku samo za drugo polovico proračunskega leta 1922-23 ter za proračunsko leto 1923-24. V naslednjih letih se je ta subvencija stalno zniževala in s finančnim zakonom z l. 1930-31 je bila popolnoma ukinjena. Danes vrši Osrednji urad za zavarovanje delavcev celo vrsto poslov, ki ne spadajo v njegov delokrog in za katerih delno pokritje bi morala služiti ta subvencija.

Opozorjam tudi na to, da je skrajni čas, da se ukine poslabšanje porodnih dajatev. Populacijski interesi države zahtevajo, da se določila glede porodniških dajatev spopolnijo in izboljšajo, ne pa da se poslabšujejo in celo ukinjajo. Dalje bo treba omogočiti zdravljenje v zdraviliščih za tuberkulozne tudi družinskim članom zavarovancev. Zboljšati bo treba določila zavarovanja za onemoglost, starost in smrt v pogledu višine starostne meje, ki naj se od 70 let zniža na 60 let. Dalje v pogledu udovskih rent, da naj se namreč vdovam brej premoženja in nesposobnosti za delo v primeru zavarovanceve smrti zagotovi doživljenska vdovska renta.

Mislím, da je pravilno, da s tega mesta grijam to prakso, da je delavstvo pri javnih delih zavarovano samo zoper nezgode, ne pa tudi za bolezen, onemoglost, starost in smrt. Govori se, da so javna dela le neka oblika brezposelnih podpor in da zato ne gre že itak skromnih sredstev trošiti še za zavarovalne prispevke. To mnenje pa je gotovo napačno. Zaposlitev delavcev je pri javnem delu tako kot pri vsakem drugem delu, nevarnost za obole-nje je tudi enaka in javna oblastva ne smejo delati izjem ter dajati slabega vzgleda s tem da svojega delavstva ne zavarujejo.

Naj končno naglasim, da bi se mnogo nevspečnosti, ki se sedaj opazijo v socialnem zavarovanju, dale odpraviti s pametno decentralizacijo poslov in kompetenc.

RUDARSKO ZAVAROVANJE

To zavarovanje spada v resor ministra za gozdove in rudnike, kar pa smatram za nepravilno. Eno ministrstvo naj ima nadzor nad vsem socialnim zavarovanjem. To smatram za potrebno radi enotnosti zavarovanj radi enakega tretiranja rudarjev in topilničarjev v primeri z drugimi delavci. Ugotavljam samo to, — podrobnosti so itak omenili moji tovariši pri obravnavanju proračuna g. ministra za gozdove in rudnike, — da danes v nekaterih točkah tako v pogledu zborovanja, kakor tudi zaščite ni enakosti med rudarji in drugimi delavci.

Naj pripomnim, da je že dozorel čas, da bi se pri nas vsa socialna zakonodaja, oziroma vse delovno pravo moralo enotno kodificirati v enotnem zakonu v delovnem pravu. Sedaj, da je delavno-pravna materija raztresena po vseh mogočih zakonih, uredbah in pravilnikih, kar onemogoča pregled te materije in enotno obravnavanje delavno-pravnih problemov.

SKRBTSTVO ZA BREZPOSELNE

Prvo, kar delavec zahteva je, da ima zaposlitev in s tem zaslužek in vsakdanji kruh. Kako je bilo pri nas z zaposlitvijo, nam pove najbolj statistika Osrednjega urada za zavarovanje delavcev o številu zavarovanih delavcev. Ta statistika pove sledeče:

Leto:	Število zavar. delavcev	Indeks zaposlitve (temelj 100 - 1. 1929)
1929	605.064	100.0
1930	631.182	104.4
1931	609.262	100.7
1932	537.238	88.9
1933	520.980	86.2
1934	543.566	89.9
1935	564.288	93.3
1936	616.211	101.9
1937	680.011	112.3
1938 marec	683.809	113.0
april	705.375	116.5
maj	742.044	122.6
junij	760.071	125.6

Te številke nam povedo, da je bilo v juniju 1938 število zaposlenih delavcev za 25.6% višje, kot v letu 1929. Pri tem moramo pomisliti, da se mora smatrati leto 1929 kot leto največjega gospodarskega vzpona po vojni. V primeru z letom 1933 pa je bila zaposlitev v juniju 1938 višja za 41.4% in je bilo v tem mesecu zaposlenih 230.000 delavcev več v naši državi, kakor v istem mesecu leta 1933.

Danes o brezposelnosti kot nekem kolektivnem in trajnem pojavu ne moremo več govoriti. Tu in tam dobimo še osebe, ki so krajši čas brez posla, srečamo tu in tam tudi sezonske delavce, ki so v času, ko njihova zaposlitvena sezona ne traja, brez posla, toda to so pojavi, ki se jim ni mogoče izogniti in ki jih ni mogoče preprečiti. Brezposelnosti kot nekakega splošnega pojava pa naša država ne pozna več.

Ob tej priliki pa moram posebno omeniti dve stvari. Predvsem gre za sezonske delavce. Pri nas je v delovni sezoni zaposlitev mnogo večja kot izven sezone. V zimskem času je torej precejšnje število oseb nezaposlenih. To je sicer čisto naraven pojav, ki ga ne opazamo samo pri nas, ampak po vsem svetu. V kolikor se tiče ta pojav takih oseb, ki imajo dom in tudi nekaj zemljišča, kar je posebno v navadi v južnih delih naše države, potem ta sezonska nezaposlenost ni preveč težak pojav. V kolikor pa sezonska nezaposlenost zadeva delavce, ki so brez vsakega premoženja in zaradi majhnih zaslužkov tudi brez vsakih prihrankov, in taki so predvsem v Sloveniji, potem pa imamo opraviti z nekim težkim pojavom, ki je potreben radikalne rešitve.

Brezposelni delavci v naši državi dobivajo podpore na podlagi uredbe o podpiranju nezaposlenih delavcev, ki je stopila v veljavo 1. julija 1938. Po tej uredbi so se podpore za brezposelne delavce občutno izboljšale. Zlasti so na dobrem stalno industrijski in obrtni delavci, ki izgube delo. Premalo pa je preskrbljeno za sezonske delavce. V tem pogledu bo potrebno v najkrajšem času spreminiti gornjo uredbo. Prosim g. ministra socialne politike, da sprejme predloženo pooblastilo o spremembi uredbe o podpiranju nezaposlenih delavcev v pogledu podpiranja sezonskih delavcev.

VAJENCI:

Vajeniško pravo je pri nas razmetano po raznih zakonih, uredbah in pravilnikih. V glavnem so ta določila v obrtnem za-

konu. Bilo bi pa vsekakor pravilneje, da bi bila vsa ta materija zbrana in enotno urejena v enotnem zakonu o vajencih, ali pa naj bi dobila ta materija posebno poglavje v bodočem zakonu o delavnem pravu.

Vse moderne države posvečajo svojemu delavskemu naraščanju kar največjo skrb. Tako vidimo pri sosednjih državah, da imajo vajenci obvezne plačane dopuste, da se jih pošilja v počitniške kolonije, da se jih po večkrat zdravniško pregleduje, da so zanje ustanovljene posebne posve-tovalnice za delo in da imajo dobro razvito obrtno nadaljevalno šolstvo itd. Pri nas vsega tega nimamo, oziroma kolikor imamo, sloni na privatni inicijativi in se vzdržuje s privatnimi sredstvi. Privatna inicijativa je n. pr. v Sloveniji ustvarila nekaj lepih vajeniških domov. V Sloveniji organizirajo vajeniške počitniške kolonije. Seveda je vse to zelo skromno in te obišče le nekaj desetnih vajencev. Tiso-či in tisoči vajencev pa so brez teh ugodnosti.

V eminentnem interesu države je, da se torej takoj uredi sledeča vajeniška vprašanja:

1. Izda naj se čimprej uredba na podlagi § 267 obrtnega zakona glede odškodnine vajencem in vajenkam za časa njihove učne dobe.

2. Dopolni naj se obrtni zakon v tem smislu, da naj imajo, če že ne vsi delavci pa vsaj vsi mladoletni delavci n. pr. do 20. leta (med te spadajo tudi vajenci), vsako leto obvezno plačani dopust, ki ga morajo izkoristiti.

3. Ustanove naj se počitniške kolonije, v katere naj se pošljejo za časa dopusta vsi slabotni in bolehnaj vajenci.

4. Vsi vajenci morajo biti pod stalno zdravstveno zaščito; pred vstopom v učno razmerje morajo biti točno pregledani in nato morajo biti večkrat pregledani v določenih presledkih, n. pr. vsakega pol leta. Vse to bi se moralo vršiti brezplačno, zlasti bi se moralo nuditi brezplačno vsem vajencem in vajenkam popravilo zobovja.

5. Po vsej državi naj se ustanove poklicne posvetovalnice za delo, kjer naj se vajencem svetuje, katerega dela naj se uče. Nimam dovolj časa, da bi navedel podrobne številke o zdravstvenem stanju naših vajencev. Naj navedem samo to, da je n. pr. povprečna teža 17 let starega vajenca 49 kg, 17 letnega dijaka pa 60 kg, da je n. pr. povprečna višina vajencev v 17. letu 158 cm, povprečna višina dijaka v teh letih pa 167 cm. To so porazne številke!

Naj navedem še eno statistiko in sicer to, kako umirajo pri nas za jetiko mladostne osebe (od 14. do 20. leta), če se oziram na njih socialni položaj. Od sto oseb umre 1. delavske mladine (vajenci, pomočniki) 69 oseb; 2. kmetske mladine 9 oseb; 3. obrtne mladine 8 oseb; 4. uradniške mladine 7 oseb; 5. trgovske mladine 4 osebe; in 6. mladine industrijcev in rentnikov 3 osebe.

Naj na tem mestu pohvalno omenim inicijativno delovanje Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ki kljub svojim skromnim sredstvom posveča vajencem največjo skrb in ima tudi lepe uspehe v pogledu zdravstvene zaščite naših vajencev. Tudi banska uprava dravske banovine ima veliko razumevanje za to vprašanje. Prav pa bi bilo, da se to vprašanje s primernimi zakoni in uredbami uredi enotno za vso državo. Če hočemo, da bo naš bodoči delavski rod zdrav in sposoben za delo ter po svojem mišljenju konstruktiven in nacionalen, potem je nujno potrebno, da država za delavski naraščaj čimprej kar najbolje poskrbi.

(Dalje prihodnj.)

Položaj postaja resen

Mislínje 20. marca 1939.

Samo tisti, ki mislinjsko delavstvo dobro pozna, kakor tudi tamkajšnje razmere, more verjeti, da je bilo delavstvo prisiljeno stopiti v stavko.

Samo v eni trgovini dolguje tamkajšnje delavstvo nad 240.000 Din, pa tudi v drugih trgovinah ne bo veliko razlike.

Imel sem priliko videti, kako je v trgovino prinesla delavčeva žena še zapечатeno kuverto z denarjem (tu je bila delavčeva 14 dnevna plača). Trгоvec je skomignil z rameni, pomajal z glavo in rekel: »Ja, ako ne boš prinesla več, Ti bom moral ustaviti kredit.«

V času, ko se je v Mislinjah hotelo razdeliti veleposestvo po agrarni reformi dr. Pergerja, je podjetje pobiralo podpise delavcev češ, ako se ne podpišejo, se bo tovarna ustavila, ako pa pristanejo na to, da se njegovo veleposestvo ne razdeli, pa bodo imeli pri njem stalni zaslužek.

Ko se je pred 8 leti pojavila svetovna kriza, je tamkajšnje uvidevno delavstvo

takoj pristalo na predlog podjetja, da so se znižale plače vsem delavcem za 30 para na uro. Podjetje je takrat obljubilo, čim se bo izboljšala konjunktura, da bo vrnilo odvzetih 30 para, mogoče pa še več. Delavstvo je čakalo na boljše konjunkturo odnosno na podjetniške obljube 8 let in ko je teh 30 para končno po dveh poravnanih razpravah ZZZ delavstvu le priborila, so se začela ponovna izigravanja delavstva. Zato je delavstvo prepričano, da mora temu narediti konec in čeprav gleda lačnim otrokom v oči lačen brezposelni oče je prepričan, da bo v tej poslednji borbi prišel do svojih pravic. Vsled trmastega stališča Dr. Pergerja položaj postaja resen, se zaostrojuje.

Delavstvo stavka s polno moralno zavestjo, da brani samo svoje najosnovnejše pravice. Veruje v pravico in hoče, da zmaga. Če bi bilo v tej svoji veri razočarano, se je bati nepremišljenih dejanj, ki jih pokliče s krivico podjetnik lahko sam na svojo glavo.

Naša borba - naša rast

Jesenice

Občni zbor podružnice.

Vse člane podružnice ZZD na Jesenicah obveščamo tem potom, da se v sredo dne 29. III. ob pol 8. uri zvečer vrši v Krekovem domu redni letni občni zbor podružnice s naslednjim dnevnim redom:

- I. Čitanje in odobritev zapisnika.
- II. Poročilo odbora.
- III. Nadzorstva.
- IV. Poročilo zastopnika centrale.
- V. Volitev novega odbora.
- VI. Predlogi in razno.

Vse člane opozarjamo, da se občnega zbora strogo zanesljivo vsi, ki so službe prosti, udeležijo. Apeliramo na točnost! Oni člani, ki imate nočno službo, pridite na občni zbor v delovnih oblekah. Izostanek te izmene bo neopravičljiv. Na občnem zboru se bo članstvo tudi poslovilo od svojega agilnega predsednika tov. Rajnerja, ki bo odšel k vojakom. Sklepalo se bo tudi o predlogu za skupni podporni fond celotnega okrožja, in o višini članarine. Izpolni svojo dolžnost in se občnega zbora udeleži!

Seja jeseniškega okrožja.

V nedeljo dne 19. t. m. je imel okrožni odbor svojo redno sejo v Krekovem domu na Jesenicah. Seja se je mnogo bavila z nerešenimi redukcijami naših članov. Ugotovilo se je, da svoječasni sklepi in izjave merodajnih od KID niso bile še izpolnjene. Sklenilo se je o stvari ponovno intervenirati za tozadnevna pojasnila pri vseh v poštev prihajajočih činiteljih. Dalje je seja ugotovila, da nikdo od vojaških povratnikov ni bil še sprejet v ponovno zaposlitev, čeprav nekateri čakajo več nego pol leta. Tudi za to zadevo je bil napravljen sklep, opozoriti oblast, da se fantom, ki niso po lastni krivdi izgubili delo, pomaga in uredi, da zopet pridejo do kruha.

Dalje je seja določila, da se prihodnji mesec vrši občni zbor okrožja. Občnega zbora se morajo udeležiti po sklepu vsi podružnični odbori. Točnejša navodila o vsem pa bodo podružnice še prejele pisno, v kolikor bi bilo potrebno.

Petanjci

Podjetje »Slograd«, ki gradi most čez Muro, je prejšnji teden odpovedalo 60 delavcem. Med temi je veliko takih, ki nimajo ničesar drugega za življenje, kakor to, kar si z rokami zaslužijo. Delavski zapužniki ZZD so šli prositi in so opozorili, da je to prehud udarec za odpuščene. Dosegli so, da se je odpust vsem šestdesetim umaknil in ne bo treba nikomur biti v strahu za zaslužek, dokler bo delo. Ta uspeh zapužnikov ZZD je ustvaril toliko zaupanje med delavstvom, da odslej niti enega več ni, ki bi ne bil član ZZD.

Murska Sobota

Dne 7. t. m. se je vršila poravnava na tukajšnjem sreskem načelstvu, med podjetnikom Šiftar in Zvezo združenih delavcev. Dosežen je bil sporazum glede veljavnosti kolektivne pogodbe, katere veljavnost je g. Šiftar izpodbijal.

Gospod Šiftar se je za to poravnavo dobro pripravil, saj je pripeljal na poravnavo svojega odvetnika in tajnika Zveze industrijcev. Kljub temu je pa ZZD dosegla povišanje akordnih postavk. Obenem je delavkam zagotovljena urna mezda po sklenjeni kolektivni pogodbi tudi takrat, če delavke kljub akordnemu delu ne bi dosegle minimuma, predvidenega s kolektivno pogodbo. K tem uspehom vse naše delavke zastopnikom ZZD iskreno čestitajo.

Mi sami želimo, da se v bodoče ta dogovor ne bi izpodbijal, ker bi to dovedlo zopet do nesoglasja med podjetjem in delavstvom.

Pri vsem tem nam je pa žal, da gospod Šiftar, kateri je dal pobudo za to poravnavo, že sedaj ni stavil na dnevni red vprašanja zaostankov na minimalnih mezdah in nadurah.

Pogodba z »Beljem« sklenjena.

Dne 11. t. m. se je na Borzi dela v Murski Soboti sklenila pogodba za zaposlitev 900 naših sezonskih delavcev na državnem posestvu »Belje«.

Plače delavcem so ostale iste kakor lanskemu letu.

Prepoved uvoza 1000 in 500 dinarskih bankovcev.

Finančno ministerstvo je s svojim odlokom z dne 21. novembra 1938 prepovedalo uvažati v našo državo 1000 in 500 dinarske bankovce, vsled česar so nekaterim našim delavcem pri povratku na meji bili odvzeti 1000 dinarski bankovci.

Opozarjamo vse naše sezonske delavce, da pri povratku v domovino ne jemljejo s

seboj 1000 ali 500 dinarskih bankovcev in da istih tudi v inozemstvu ne kupujejo, čeprav so ti bankovci z ozirom na prepoved finančnega ministerstva, v inozemstvu mnogo cenejši kakor ostale denarne enote.

Resna beseda nasprotnikom

Duplica, 19. III. 1939.

Naši nasprotniki so res strokovničarji, toda ne v delu za tovariše, marveč so strokovnjaki za zmerjanje, psovanje, blatenje, laganje in razbijanje. Mnogim drugim se je kot enakovreden z najboljšimi surovimi izpadi zoper naše članstvo pridružil zadnjič tudi sam starešina obratnih zaupnikov. Oprostite, toda ne moremo drugače, če hočemo o naših vodilnih sodrugih po vsem tem zapisati pravo oceno, da rečemo, da imamo vtis, kadar smo med njimi, kakor da smo med druhaljo, ki ne loči več, kaj je človeka vredno in kaj ne.

Mi pa vemo, da tak način borbe vsak pošten delavec obsoja. Obsoja zato tudi organizacijo, ki tako borbo vodi. Vemo, da hočejo tako s svojimi grdimi izpadi prestrašiti bolj boječe, toda tega strahu bo konec kaj kmalu.

Po vsem tem pa so se drznili, ko sami nič za delavstvo doseči ne morejo, prositi nas za pomoč in za delovanje pri njihovi skupni akciji. Naša ZZD pa je pred tedni sama morala voditi pogajanja s podjetjem in je tudi sama — uspešna.

Povabilo teh socialistov je končno za nas vendar priznanje, da preko nas nič več ne morejo in da je treba toliko opsovani ZZD priznati njeno važnost. Naša skupina pa je vsled dosedanjega zadržanja naših nasprotnikov odklonila z njimi vsako sodelovanje. Preden bomo kdaj sedli skupaj za mizo, morajo nasprotna organiziranja obsoditi vse grde izpade svojega članstva, tega radi varovanja delavske časti kaznovati in nam dati garancijo, da se taki nečastni izpadi in barabske metode borbe enkrat za vselej končajo. To je naša resna beseda nasprotnikom.

Logatec

V nedeljo, dne 19. t. m. smo imeli sestanek. Prišel je zastopnik centrale tov. Višnar. Poleg članov se je sestanka udeležilo tudi mnogo drugih delavcev, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem zastopnika. Ko smo v Logatec pri podjetju Maček ustanovili organizacijo ZZD, so mnogi delavci zmajevali z glavo, češ kaj pa bodo storili. V Logatec so namreč že tudi prej obstajale organizacije, ki pa so delavce, ko je bila pomoč potrebna, pustile na cedilu. Tako je delavstvo, po krivdi »svobodnih« strokovnih organizacij, postalo nezaupno do vsake organizacije. Vse je čakalo, kaj bo organizacija pri podjetju Maček strlo. Malokdo je verjel, da bo iz te stvari kaj, toda že po treh mesecih po občnem zboru je sklenila pri podjetju Maček dobro kolektivno pogodbo.

Na nedeljskem sestanku je bilo radi tega veliko udeležbe iz drugih podjetij. Pristopili so k ZZD tudi drugi delavci in s tem pomnožili vrste našega zavednega delavstva.

Delavci so zelo hvaležni ZZD in g. Mačku za sklenjeno kolektivno pogodbo in upajo, da bodo temu zgledu kmalu sledila tudi druga podjetja v Logatec.

Sedaj, ko že lahko pokažemo uspeh, so začeli pisariti in štrene mešati beli gospodje iz Ljubljane. Sporočili so, da bo 19. marca prišel eden v Logatec od JSZ, pa ga menda ni bilo, vsaj videli ga nismo. Bi bila zastoj pot. Mi smo in ostanemo pri ZZD, ki se nam je v kratkem času bolje izkazala kot pa vse druge organizacije pred njo.

Pozivamo vse zavedne dobro misleče delavce, da se nam pridružijo!

Senovo — Rajhenburg

Naša podružnica je imela svoj redni letni občni zbor dne 12. marca. Kljub vojnemu razporedu, kateri je bil ravno ta dan, se je zbralo lepo število rudarjev. Izvoljen je bil odbor, v katerem se nahajajo izkušeni rudarji, ki hočejo, da postane tudi med rudarji ZZD močna.

Na občnem zboru smo razpravljali razna vprašanja, ki tarejo rudarje in vidimo, da se bo treba še tesneje okleniti ZZD, katera se bo tudi za rudarje z vso vneto vrgla na delo za izboljšanje našega položaja.

Št. Vid nad Ljubljano

V nedeljo, dne 19. III. se je vršil ustanovni občni zbor skupine ZZD v Št. Vidu. Odločili smo se tudi mi delavci v Št. Vidu, da položimo temelj organizaciji ZZD, za katero smo prepričani, da je edina res katoliška in slovensko-narodna. Čeprav nas še ni mnogo, hočemo vseeno iz teh začet-

kov zgraditi močno stavbo. Naši nasprotniki sicer prerokujejo, da ne bomo uspeli, vendar nas to ne moti, ker vemo, da je enako bilo tudi po drugih krajih, kjer so tovariši kljub vsemu že postavili in zgradili močne organizacije ZZD. Izvolili smo si odbor, katerega predsednik je tov. Žele Adalbert in bomo pogumno korakali po začetni poti k našemu cilju za dobrobit našega delavstva.

Slatinski delavci

Ustanovni občni zbor se je vršil na zadnjo nedeljo. Kot zastopnik centrale ZZD je imel pomemben govor tov. Rozman Peter. Slatinsko delavstvo prav dobro pozna ne samo, kaj se pravi biti organiziran, marveč pozna tudi tistega, ki mu je bil vedno ob strani, kadar je šlo za važne njegove stvari. Zato demagogijam ne more nasesti. Pri volitvah so bili izvoljeni mlajši tovariši, da pokažejo, koliko še več oni zmorejo in znajo. Tovariši, sloga! In vsakega odstranite, ki bo prišel še med nas, da bi delal razdor.

Zborovanje in akademija ZZD v Kranju

Na prav lep način je članstvo podružnice ZZD v Kranju proslavilo praznik svoje zaščitnika sv. Jožefa. Zjutraj po skupni sv. maši, ki je bila v farni cerkvi, je bilo v Ljudskem domu veliko delavsko zborovanje, zvečer ob 8 pa je bila istotam delavska akademija.

Delavsko zborovanje so se poleg lepega števila delavstva udeležili tudi zastopniki oblasti. Predvsem moramo omeniti navzočnost narodnih poslancev g. Janeza Brodarja in tov. Smersuja Rudolfa, dalje okrajnega glavarja g. Lojka in predstojnika mestne policije g. Uršiča.

Po pozdravu je predsednik podružnice ZZD v Kranju tov. Lojze Megla v kratkem nagovoru omenil težave delavskega stanu, obenem pa dajal delavcem upanje, da bo prišla rešitev in sicer od nikjer drugod kakor od krščanske organizacije ZZD.

Izredno lep govor je imel nato zastopnik centrale ZZD narodni poslanec tovariš Smersu. Govoril je o velikih socialnih krivicah, ki jih dela danes svet delavstvu in primerjal sedanji čas z onim časom, preden se je rodil Kristus. Kristus je s svojim naukom in s svojim življenjem obsodil vse tiste, ki ustvarjajo razliko med ljudmi in jasno pokazal, da so pred Bogom prav vsi ljudje enaki. Njegova prilika o gospodarju, ki je najel delavce v svoj vinograd in prav tako dobro plačal tudi tiste, ki so pozneje prišli na delo, kaže, da bi se morali delodajalci zavedati, da so dolžni oskrbeti svojega delavca, kolikor potrebuje za dostojno življenje. Kakor je v tistih časih naredil Kristusov duh pravo revolucijo glede družabnega reda in socialnosti, tako se naj tudi sedaj naše delavstvo najprej prenove s Kristusovim naukom, se oklene enotne krščanske organizacije, potem pa bo z božjo pomočjo in podprta od oblasti dosegla svoje človečanske pravice.

Kakor tov. Smersu, tako je bil tudi narodni poslanec g. Janez Brodar od navzočega delavstva prisrčno pozdravljen. Povedal je, kako enotno je organizirano kmečko ljudstvo v krščanski organizaciji »Kmečki zvezi« in da se mu je radi svoje enotnosti že posrečilo zmagati s svojimi zahtevami. Zato je izrazil iskreno željo, da bi se tudi naše delavstvo združilo v enotni in krščanski organizaciji in hodilo po tej poti od zmage do zmage.

Predavanje rdečkarjev v Kranju

Kranj, 14. III. 1939.

Naša rdeča »Vzajemnost« je imela v nedeljo 12. t. m. v Kranju zopet eno svojih »zelo uspelih« sestankov. Na njem sta predavala sodruga Resman in Jelen. Že v začetku predavanja se je opazilo, da kljub zelo ogromni reklami ne bo obiska. S. Resmanu je bilo hladno, zato je stisnil vso »množico« tesno okoli sebe. Izredno je bil vesel, da so bile v »množici« tudi sodružice. Svoje »simpatije« je pokazal na mladih dekliških ličkah. Poudarjal je potrebo po vlivanju pameti v glavo s pomočjo njihove »Del. politike«. Vedno je čakal na viharna odobravanja. A se je zgodilo samo enkrat, da so mu trije v zboru pritrtili — »tako je«. Sodruga Jelen je trdil, da ne verjamejo v »legende«. Ta izraz je rabil zato, ker se ni upal naravnost izreči, da so proti veri. Višek v svojem govoru je dosegel s. Jelen s trditvijo da ne kratijo nikomur njegovega prepričanja, ko vsi vemo, da neprestano žalijo zavedno katoliško delavstvo zaradi njihovega prepričanja. Veliko »udeležbo« je kritiziral sodruga Kerč. Ali ne bi bilo

bolj pametno, če bi mesto frazarenja in jadikovanja imeli predavanje ali vsaj debato o kranjskih zadevah? Nove tekstilne pogodbe se ni nihče dotaknil. Do jasnosti o tem in o marsičem ni prišlo, ker debate sploh niso pustili. Le tako naprej in se bodo uresničile besede s. Resmana na sestanku: »Sto jih pridobim- dvesto pa izgubim.«

„Saturnus“ in rdeča demokracija

V omenjeni tovarni obstoja že od nekdanj centrala rdeče demokracije. Ta pa se je zadnje čase še zelo razbohotila s tem, da mirne in poštene delavce in delavke nazivajo z vsemi mogočimi nazivi, celo živalskimi. Vsled tega smo prisiljeni, da te delavce-ke, ki so kljub vsemu izkoriščanju in blatenju od strani rdečih demagogov ostali zvesti slovenskemu narodu, zaščitimo in da to demokracijo spravimo, kamor spada. Za to demokracijo so zadnje čase tudi podpise pobirali. Mi jim bomo pomagali, da se jim želja izpolni, da jim ne bo treba več s »klerikalci« delati, kakor tudi pri klerikalcih ne, ker prav to je ogromno večina Slovenskega naroda.

Vse poštene delavce in delavke pa prosimo, da se v vseh ozirih obračajo in zapujejo odboru organizacije splošnih strok ZZD v Ljubljani, Čopova ul. 1. Delavska zbornica.

Složni v borbi in sfiski

Težka nezgoda delavskega tovariša.

Pri gradnji mostu čez reko Muro v Petanjcih je bil zaposlen kot pomožni delavec pri strojnem zabijalcu tov. Metličar Janez. Po poklicu je poljedelski delavec brez svoje zemlje in oče številne družine. Bil je zelo agilen strokovničar-organizator ter celo tajnik strokovne organizacije gradbenih delavcev ZZD v Petanjcih. Zadnje dni pa je usoda hotela, da mu je pri udarcu bat zmečkal roko tako, da so mu jo v bolnici morali takoj odrezati. Nezgoda tovariša je med vsemi napravila zelo mučen vtis. Vsi bi mu radi pomagali, če bi se dalo, toda nesreča je že svoje storila. Za prvo pomoč družini in prizadetemu samemu so naši delavci darovali ob izplačilu vsak nekaj dinarjev. Nabralo se je okoli 2000 din. Za ta dar, kot znak krščanske ljubezni do bližnjega, se predvsem v imenu ZZD iskreno zahvaljujemo. Krščanska organizacija pri delu, v borbi in tudi v nezgodah in nesrečah.

Viničarska zborovanja

SV. MIKLAJŽ PRI ORMOŽU

Dne 25. marca se vrši po rani sv. maši v društveni dvorani redni občni zbor strokovne organizacije viničarjev. Govori zastopnik ZZD, strokovni tajnik tov. Rozman Peter iz Maribora. Viničarje prav vljudno vabimo, da se prav vsi udeležijo.

LIMBUŠ

V nedeljo, dne 26. marca se vrši ob 9. uri predpoldne v prostorih g. Seršena redni občni zbor strokovne organizacije viničarjev. Govori strokovni tajnik tovariš Košnik Joža. Popoldne istega dne ob 2. uri se vrši seja okrožnega tajništva v Mariboru.

SVETINJE

V nedeljo, dne 2. aprila se vrši po rani sv. maši redni občni zbor strokovne organizacije viničarjev. Govori strokovni tajnik tov. Košnik Joža. Viničarji, združite se in pridite!

PTUJ

V nedeljo, dne 19. marca se je vršil v Mestnem vrhu ustanovni sestanek viničarjev Ptujске okolice. Zanimanje za organizacijo je zelo veliko, kar je dokazala lepa udeležba sestanka. O nalogi strokovne organizacije je govoril strok. tajnik tov. Košnik Joža. Sprejeta so bila tudi nova pravila, ki so se odposlala oblasti v potrditev. Izvolil se je naslednji pripravljalni odbor: Predsednik Vogninec Franc, podpredsednik Skok Jožef, tajnik Rakoša Jožef, blagajnik Pšeid Jakob. Pripravljalni odbor vabi vse viničarje v Ptujski okolici, da prav vsi pristopijo v svojo stanovsko organizacijo, da bo do ustanovnega občnega zbora organizirana cela okolica Ptuja v vrstah slovenskega katoliškega delavskega pokreta.

Sestanki in zborovanja

V NEDELJO, DNE 26. MARCA 1939:

ZABUKOVCA-GRIZE: občni zbor in zborovanje v običajnih prostorih.

VITANJE: občni zbor ob 1 uri popoldne v prostorih bivše orožniške postaje.

GROSUPLJE: sestanek ob 3. uri popoldne v gostilni Koprivec.

MIRNA PEČ: sestanek ob 7. uri zjutraj.

V TOREK, DNE 28. MARCA 1939:

CELJE: sestanek ob 6. uri zvečer v Domu.

V SREDO, DNE 29. MARCA 1939:

JESENICE: občni zbor ob 8. uri zvečer v Krekovem domu.

KOČEVJE: sestanek ob 3. uri popoldne.

Minimalne viničarske mezde

ALI JE MOŽNOST POVIŠANJA MEZD VINIČARJEV ?

Po ugotovitvah, ki jih slišimo od strani vinogradnikov, se po eni strani poudarja, da možnosti ni — brez škode za obstanek vinogradništva. Vkljub temu po so se našle častne izjeme med vinogradniki, ki so že lansko leto, pa tudi že letos, vsaj delno zvišali plače viničarjem, ker so videli, da so za to že nastale možnosti in to vsled boljše prodaje vina in boljših letin.

O možnosti pravične ureditve plač je razpravljala tudi tozadevna anketa in prišla do zaključka, da je najnižja plača 10 din na delovno osebo in dan, ki bi jo viničar naj dobival poleg v uredbi viničarskega reda določenih naravnih prejemkov, danes zmogljiva, pri lažjem delu s hrano, pri težjem pa din 12.50 par. To niso nikakor pretirane zahteve, ki jih vinogradništvo ne bi moglo prenesti.

Iz leta 1935 imamo naslednjo statistično ugotovitev o donosu vinogradov. Na primer: Za skupno površino vinogradov 24 oralov se je rabilo 2.129 delovnih dni, ali na oral 88 in tri četrtine; razni drugi stroški so znašali 27.782 din; vina se je prodajalo 404 hl. Vino se je prodajalo od 3—5 din za liter: povprečno din 4, kar je prineslo skupaj din 161.000. K temu še prištejemo (vemo, da to drugo ni vsako leto) izkupiček za sadje din 17.000; torej skupni dohodek din 178.600. Ako odbijemo stroške za delavce in razne druge stroške, dobimo donos od te vinogradne parcele, oz. skupnih parcel din 136.043. Iz teh števil, ki smo jih vzeli iz resničnega dejanskega stanja, je razvidno, da so bili delavci plačani z 32 hl vina, drugi stroški 70 hl., skupaj z 102 hl. vina; ali pri tem res ne bi bilo možnosti, da se viničarjem mezde zvišajo?

Prav nič nismo vinogradnikom nevoščljivi, ako je pridelek precejšen, obilen, ter ugodna prilika za prodajo vina, vedoč, da mora imeti vinogradnik tudi rezervo za slučaj slabih letin, za obnovo vinograda, za nakup raznih potrebščin za prihodnje leto itd. ter da končno mora živeti tudi on in njegova družina. Toda živeti moramo tudi mi viničarji in smo primorani zahtevati zvišanje naših mezd, ker ob sedanjih skoraj ne moremo živeti.

V več krajih po Sloveniji so socialnejše razmere za viničarje in vinogradniške delavce. Moremo za to navesti dokaze po uradno dobljenih številkah.

Tako znaša dnevni zaslužek viničarjev v okrajih: Apače 15 din; Podčetrtek ena-

ko; Videm 10—15 din; Cerklje 20—25 din; Artiče 12—15 din; Zreče 10—25 din; Velika dolina 15 din; Šmihel-Stopiče 10 do 15 din; Sv. Ana 12 din in Selnica ob Dravi 15—20 din. Dalje Dobrna 18—25 din ter Sv. Peter 10—15 din.

Poleg tega imajo v teh krajih naseljeni viničarji iste ostale ugodnosti kot naši viničarji: prosta stanovanja, deputatne zemlje itd., eden v večji, drugi v manjši meri. Navedeni kraji pa niso tipično vinorodni kraji, kot so Haložke, Jeruzalemske in Mariborske gorice, kjer so viničarji pregosto naseljeni in je istih preveč na razpogo. Pa v večini navedenih krajev raste slabša kvaliteta vin in teh nič dražje ne prodajajo, pa viničarjem plačajo več, pa še nismo slišali niti brali, da bi tamkajšnji vinogradniki radi višjih mezd gospodarsko propadali.

Surovine in tekstilna industrija

Zadnji čas stoji naša tekstilna industrija pri nabavljanju tekstilnih sirovin, to je bombaža in bombaževega prediva, pred velikimi težavami. Te sirovine je treba plačati na tujih tržiščih v devizah, to je vrednost onih držav, ki te sirovine proizvajajo. Mi dobivamo devize poglavito iz dveh naslovov: Od izvoza v takozvane neklirinške države, to je od tistega dela izvoza, ki ne gre v Nemčijo in Italijo in od prihrankov, ki jih pošiljajo k nam naši izseljenci.

Zadnji čas pa je naš izvoz v upadanju. Še bolj pa je v upadanju izvoz v neklirinške države. Tudi pošiljke izseljencev ne morejo doseči nekdanje višine. K temu je prišla še špekulacija z devizami.

Te dni čitamo po časopisju o preiskavah proti celim organiziranim družbam, takozvanim črnim borzom, ki so tihotapile tuje valute v inozemstvo.

Tako je prišlo do tega, da se imajo boriti naše tekstilne tovarne v Kranju in Mariboru z vedno večjimi težavami pri nabavi tekstilnih sirovin.

Na prvenstvena naloga delavstva in delavskih organizacij, da se brigajo za reševanje takih stvari. To so težave, ki so jih poklicana reševati v prvi vrsti sama podjetja, v drugi vrsti pa gospodarske zbornice. Ni dvoma, da so podvzela taka podjetja, kakor njih zastopstva vse, kar je mogoče, da se obstoječe težave premagajo. Vendar se to ne pravi, da ne spremljamo mi teh težav z največjo pažnjo. Saj lahko pride radi tega v naši tekstilni industriji do težke brezposelnosti.

Zato je treba javno opozoriti, kako težke bodo posledice, če se ne rešijo te stvari tako, da ne bosta ogrožena zaposlitev in eksistenca tisočev tekstilnih delavcev.

PO ZEMELJSKI OBLI

JUGOSLAVIJA

525 letnico ustoličenja zadnjega koroškega vojvode po slovenskem obredu in v slovenskem jeziku je slovenski narod tiho obhajal 18. marca. Knežji kamen in vojvodski prestol slovenskih knezov sta še ohranjena. Eden je v celovškem muzeju, drugi pa na Gosposvetem polju.

Beograd preživlja sedaj celo vrsto afer, od katerih je ena grša ko druga. Največja teh afer je afera tihotapev valut in deviz. Večinoma so udeleženi v tej aferi tujci, menda v zahvalo za to, da jih pri nas tako zelo sprejemajo v rokavicah. Druga afera je z znakami za slepa dekleta. V afero so vmešane tudi gospe iz »boljše družbe«. Nadalje so nekateri sleparili oficirsko-invalidsko zadrugo. Sedaj pa je prišla na dan še afera humanitarnega društva »Plemenitost«. Ves odbor »Plemenitosti« je policija zaprla.

POLJSKA

Petnajstletni oboroževalni načrt Poljske. Poljski sejm ali parlament je odobril izredni dodatni oboroževalni program, ki se bo izvajal v teku 15 let. V ta namen je določenih 1.200.000.000 zlotov ali 12 in pol milijarde dinarjev. Ti izdatki so neodvisni od vsakoletnih rednih vojnih proračunov, ki znašajo povprečno zadnja leta osem in četrt milijarde dinarjev. Poljska je bila prisiljena, da se loti oboroževanja, ker jo obdajata Nemčija in Rusija s svojimi ogromnimi vojnimi izdatki.

FRANCIJA

Francoski zunanji minister Bonnet je govoril v poslanski zbornici o zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem. Dejal je, da zavzema francoska vlada glede češkega vprašanja isto stališče kakor angleška vlada. Bonnet je mnenja, da je monakovski sporazum izgubil vsako veljavo. Po njegovem mnenju ni prilike za intervencijo Francije in Anglije.

NEMČIJA

Po zasedbi Češke s strani nemških čet je bila najvišja izvršna oblast poverjena generalu Brauchitschu, ki je imenoval za okrožnega voditelja na Češkem znanega sudetskega voditelja Henleina, za okrožnega voditelja na Moravskem pa Bürekla. Gen. Brauchitsch je izdal ukaz, da mora ves upravni aparat poslovati nemoteno dalje in da naj se tudi gospodarsko življenje razvija normalno. Vsak naj ostane na svojem mestu in nadaljuje svoje delo. Če bi kdo izostal od dela, se bo smatralo to za sabotažo.

General Gajda je bil imenovan za vodjo češkega naroda. Novi vodja je izdal proglas na narod, v katerem pravi: V današnjih težkih časih pozivam vse k sodelovanju, ki ne bo obstajalo le iz parad. Popolna edinost in odločnost sta potrebni za vse stvari, ki jih bomo v bodoče skupaj doživljali. Zahtevam red in zahtevam mir, ki sta v sedanjem času posebno potrebna. Ustanovili smo delovni odbor iz ljudi nacionalnega prepričanja, ki veljajo kot zastopniki vseh slojev naroda.

Nemčija, ki je do marca 1938 štela 63 milijonov 300.000 prebivalcev na ozemlju, ki je merilo 470.714 kv. km, je z Avstrijo pridobila 83.3868 kv. km ter 6.700.000 prebivalcev, s sudetskimi ozemljem 28.680 kv. km in 3.800.000 prebivalcev, s Češko 49.362 kv. km in 6.900.000 prebivalcev, s Slovaško pa še 38.459 kv. km in 2.600.000 prebivalcev, tako da meri sedaj 671.083 kv. km ter okroglo 88 milijonov 300.000 prebivalcev.

V Berlinu so v nedeljo z veliko slovesnostjo sprejeli Hitlerja, ko se je vračal iz Češke. Na kolodvoru ga je nagovoril maršal Göring, ki mu je v imenu Nemčije prisegel, »da bodo Nemci to, kar je vodja dosegel, ohranili, naj pride, kar hoče«.

Na oznanilo nemške vlade, da je Nemčija prevzela češko-slovaško državo, sta Francija in Anglija napravili v Berlinu pri nemški vladi korak, kjer pravita, da novega stanja ne priznata. Francoska vlada je to še posebej pismeno sporočila. Angleška vlada bo storila isto. Odgovor iz Moskve je odklonilen. Tudi Zedinjene države Severne Amerike bodo odgovorile, da spremembe meja v srednji Evropi ne priznajo.

Angleška vlada pripravlja obsežne ukrepe za pospešitev pripravljenosti. Govorijo, da bo povabila vse enakomisleče države na posebno konferenco, kjer se bodo pomenili glede nadaljnjih ukrepov proti obstoječim nevarnostim. Francoski parlament je dal vladi obsežna pooblastila, da sme podvzeti vse, kar misli, da je potrebno za varnost domovine. Ameriška vlada pa bo spremenila svoj zakon o nevtralnosti, tako da bo imel Roosevelt popolno svobodo o odločanju, če bi postalo potrebno.

SLOVAŠKA

V Berlin sta dopotovala slovaška ministra Tuka in Durčanski. Njunjo potovanje ima namen pripraviti podlago za gospodarska pogajanja med Slovaško in Nemčijo.

V političnih krogih se govori o rekonstrukciji slovaške vlade. Predsednik vlade Tiso naj bi postal predsednik slovaške republike, medtem ko bi Tuka postal predsednik slovaške vlade.

ANGLIJA

Zaradi zasedbe Češke in Moravske po Nemčiji sta imela angleški ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister Halifax govore, ki po svoji ostrini in jasnosti nimajo primere v povojni angleški zgodovini in ki jasno napovedujejo bodoče angleško razmerje do Nemčije.

Tako je Halifax v svojem govoru med drugim dejal:

»Do Münchenskega sporazuma se je dalo misliti, da je bil Hitler zvest svojim načelom, ko se je bil septembra skliceval na samoodlobo narodov. Zdaj je ta načela opustil, ko je izvedel dejanje, ki jemlje pravice, na katere se je Nemčija še lani sklicevala. Ali se ne bi bilo vprašanje četrt milijona Nemcev na Češkem moglo

rešiti drugače kakor s podjarmljenjem osmih milijonov Čehov. Ali je nemška politika zašla v novo razdobje in bo Nemčija težila za tem, da zavlada tudi nemškimi narodom«.

Vsi koraki za gospodarsko sodelovanje in pomirjenje Evrope in vsa prizadevanja so uničena z nemško akcijo pretekli teden. Za zdaj ni mogoče docela pravilno oceniti posledic nemškega koraka. Zgodovina pričra o mnogih poskusih za nadvlado v Evropi. Toda vsi ti poskusi so se končali prej ali pozneje s hudim porazom.«

BOLGARIJA

Predsednik bolgarske vlade in zunanji minister Georgij Kjesevanov se je mudil dva dni v Ankari na uradnem obisku pri turški vladi. V svoji izjavi, ki jo je podal časnikiarjem, se je Kjesevanov znova zavzel za sodelovanje Bolgarije z ostalimi balkanskimi državami.

ŠPANIJA

Julian Basterio, ki vodi zunanjo politiko vlade narodnega sveta rdeče Španije, je preko radia pozval vlado generala Franca, naj stopi v pogajanja s svetom narodne obrambe. Prišel je čas, je dejal Basterio, da svet narodne obrambe izvrši svoje naloge. Zato se obračam k vaši vladi, da ji sporočim, da smo pripravljene začeti pogajanja, ki bi dovedla do častnega miru. Mi pričakujemo vašega sklepa.

Franco je odgovoril, da sprejme samo brezpogojno predajo.

MADŽARSKA

Madžarska vojska je zasedla skoro vso Karpatsko Ukrajino, razen neznatnega dela ozemlja. Kakor se sedaj izve so se Ukrajinci v okolici Chusta uprli ter napadli Madžare. Govori se, da so Madžari odpeljali veliko število Ukrajincev v koncentracijska taborišča na Madžarskem.

Proglas slov. akademikov

Težak svetovno politični položaj, v katerem se je preko noči znašel ves svet, posebno mali narodi, nas je združil v enoten akademski blok, da s tem dokažemo svojo neomajno narodno in državno zavest.

Združeni akademiki Aleksandrove univerze stojimo na stališču, da je edino močna, na podlagi enakosti narodnih pravic Slovencev, Hrvatov in Srbov urejena Jugoslavija izključni okvir, v katerem moremo in hočemo živeti svoje narodno in državno življenje.

V tem trenutku združena slovenska akademska mladina Aleksandrove univerze slovesno izjavlja, da se v interesu narodne solidarnosti odreka vsem medsebojnimi trenjem.

SKAD Danica - JNAK Edinstvo - JNAD Jugoslavija - AKD Kladivo - DSKA Savica - Slovenski klub - AK Straža - SKAD Zarja.

BELEŽKE

ORGANIZACIJA, BORBA IN KRUH

Vroč poletni popoldan je. Na večji ljubljanski stavbi naše skromno delavstvo v miru povziva svoje borno kosilce. Med tem ko med večjo skupino starejših delavcev tečejo pomenki — rdeči zaupniki iščejo delavcev novincev za organizacijo. Kakor hitro koga staknejo, ga kar obkolijo. Zaupnik — kakor žandar z beležko v roki — brez vsakih pojasnil zahteva osebne podatke. Ako se drzne kdo vprašati, zakaj ga popisujejo — tedaj že začne grmeti. Vsuje se med celo ploho psokv »štor hribovski«, ali ne veš, kaj je Savez? To je edina delavska organizacija, ki se bori za red, kruh in mir. In »štor hribovski« se ustraši ter postane borben član edino zvečičavnega saveza za ceno 30 din mesečno!

*

Delavec Anton Muha je rdečim plačeval skozi več let organizacijske prispevke. Letošnjo zimo je iskal podpore. Naklonili so mu 30 din. — Ker v zadnjih letih ni imel plačanega borbenega fonda, so mu najprej odtegnili 18 din borbenega fonda, tako je dobil podpore 12 din.

*

V dnevih stavbinskega štrajka je. Delavstvo po rdečih zahteva svojih pravic Vodstvo štrajka so imeli rdeči v Delavski zbornici. Tja so tudi prihajali razni prispevki ljubljanskih obrtnikov in trgovcev. Kako so se ti prispevki delili med stavkarje, lahko povejo sami delavci. Zemlje so nosili na stavbe, vodstvo štrajka je pa obiralo Slamičeve in Javornikove kranjske klobase.

*

Delavec Tomažič plačuje že več let redno prispevke v savez. Nenadoma v najhujši zimi pa je brez zaslužka in brez vseh sredstev. Še žena mu zbolila in je prepekljana v bolnico. Obupani mož ne ve, kam bi se obrnil za hitro pomoč, pa se domisli svoje »delavske« organizacije, češ ta mi bo gotovo pomagala. Ko z upanjem v srcu prestopi prag rdečega saveza, dobi na hodniku sebi enakega sotrpina, ki se vrača praznih rok. Ko trenutek pozneje stopi pred savezove voditelje in prosi za pomoč v obliki 3 kovačev, ga zavrnejo, naj pravi prošnjo. Prošnja roma v koš z motivacijo, da savez ne daje posojila, ker denar, ki ga ima, je treba »prišparat« za stavko.

Delavska gibanja in stavke

V letu 1936 so bila 403 delavska gibanja, pri katerih je bilo udeleženih 40.932 delavcev. Leta 1938 je število gibanj padlo na 247, toda število udeleženih delavcev je naraslo na 46.847. Največ delavskih gibanj je bilo leta 1937 v tekstilni industriji ter v grafični stroki, medtem ko jih je bilo leta 1936 največ v tekstilni stroki ter v gradbeni stroki.

Od vseh primerov delavskih gibanj v letu 1937 (v oklepajih 1936) je doseglo 31 (56) popoln uspeh, delen uspeh 145 (109), nobenega uspeha pa ne izkazuje 37 (46).

O stavkah so objavljeni naslednji podatki: Število štrajkov je padlo od 1936 do 1937 od 397 na 238 pri čemer je bilo 1937 prizadetih 30.720 podjetij, leta 1936 pa 4.792 podjetij. Od skupno zaposlenega delavstva v teh podjetjih leta 1936 94.037 je stakvalo 87.800, leta 1937 pa od 56.135 zaposlenih bilo v stavki 52.923. Stavke so bile torej razmeroma zelo popolne. Število zaradi stavke izgubljenih delovnih dni je znašalo leta 1936 1.355.952, leta 1937 911.971. Število izgubljenih delovnih ur je znašalo leta 1936 12.110.771, leta 1937 pa 8 milijonov 349.127. Znesek izgubljenih mezd je znašal leta 1936 41.8 milijonov din, lani pa 27.37 milijonov din. Od stavk leta 1936 jih je uspelo 318, neuspešnih pa 80, od vseh stavk leta 1937 je bilo uspešnih 174, neuspešnih pa 63.

Po banovinah je bilo največ stavkajočih l. 1936 v savski ban. s 35.702 in v dravski banovini s 17.11 ter v Belgradu s 13.461. Leta 1937 izkazuje največ stavkajočih zopet savska banovina s 5.327 stavkajočimi.

Naslednja tabela stavkajočih (v tisočih) ter izgubljenih delovnih dneh (v tisočih) ter izgubljenih mezdah (v tisočih din) kaže tole sliko:

leto	stavkajoči	dnevi	mezde
1922	29	486	14.551
1927	8	239	8.695
1932	1	4	1.446
1933	2	14	1.762
1934	7	41	1.387
1935	26	266	7.513
1936	88	1.356	12.111
1937	53	911	8.349

Iz te tabele je razvidno, da sta lanko in predlansko pomenili višek v stavkovnem gibanju v naši državi. Edino leto 1922 se lahko meri z leti 1936 in 1937 po obsežnosti stavkovnih gibanj. Pripomniti je, da v letu 1923 ni upoštevana v statistiki velika stavka mornarjev pri Jadranski plovbi na Sušaku.